

Hronično zagađenje ugljem

Akcija EU na Zapadnom Balkanu
će unaprediti zdravlje i ekonomije
širom Europe

Sažetak

Na Zapadnom Balkanu 16 zastarelih termoelektrana na ugalj ugrožava javno zdravlje ogromnim zagađenjem vazduha, koje utiče na ljudе u regionu, u EU i šire. Ovo zagađenje svake godine izazove 3 000 preuranjenih smrti, 8 000 slučajeva bronhita sa kod dece i druge hronične bolesti koje ukupno koštaju zdravstvene sisteme i privredu od 6,1-11,5 milijardi EUR. Najveći teret zdravstvenih troškova podnosi EU, u iznosu od 3,1-5,8 milijardi EUR. Istovremeno, ekonomski teret za zemlje Zapadnog Balkana procenjuje se na 1,9-3,6 milijardi EUR godišnje.

Zagađenje vazduha iz termoelektrana na fosilna goriva ili drugih emitera ne poznaje granice. Termoelektrane na ugalj u zemljama Zapadnog Balkana - Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu i Srbiji - iako nisu članice Evropske unije, zagađuju vazduh u zemljama Unije emitujući zabrinjavajuće visoke nivoе zagađujućih materija. Najveći uticaj primećen je na susedne Rumuniju, Italiju, Mađarsku, Bugarsku, Grčku i Hrvatsku, ali i na udaljenije zemlje kao što su Poljska, Nemačka, Češka i Austrija.

Činjenica je da su termoelektrane na ugalj Zapadnog Balkana stare, neefikasne i funkcionišu ispod standarda zaštite životne sredine. U 2016. godini 16 termoelektrana sa ukupno 8 GW emitovalo je više zagađenja sumpor-dioksidom nego sve evropske termoelektrane na ugalj (250 sa ukupno 156 GW), kao i podjednako zabrinjavajuće nivoе čestica i azotnih oksida.

Još 2005. godine, zemlje Zapadnog Balkana potpisale su Sporazum o Energetskoj zajednici, čiji je cilj integracija energetskog tržišta Evropske unije sa tržištim svojih suseda. Sporazum je odredio rok do 2018. godine da se zemlje Zapadnog Balkana usk-

lade sa zakonodavstvom EU o kontroli zagađenja. Međutim, potrebbni koraci ka zdravim izvorima energije, investicijama i modernizacijama u proizvodnji energije širom Zapadnog Balkana u velikoj meri su kasnili.

Jedan od ključnih razloga za nedostatak napretka je odlučnost kreatora politike u regionu da stara postrojenja na ugalj zamene novim termoelektrama. U interesu ljudi širom Evrope - građana EU i zemalja Zapadnog Balkana - je da se bore protiv ove pretnje javnom zdravlju. To znači da kreatori politika u EU i u zemljama Zapadnog Balkana moraju dati prioritet zdravoj energiji i ambicijama u pogledu klime. Ovo podrazumeva neizbežno i opravdano postepeeno smanjenje upotrebe uglja. Energetska zajednica mora da se ojača kako bi se na vreme sprovele postojeće mere o kontroli zagađenja i usvojilo dodatno zakonodavstvo u Sporazumu o Energetskoj zajednici. Evropska komisija mora dati prioritet kontroli zagađenja i kvaliteta vazduha u okviru procesa pristupanja EU, posebno kroz isključivanje iz EU fondova kompanija koje planiraju nove industrijske kapacitete na ugalj.

Takođe, zdravstveni radnici moraju biti više angažovani u dijalogu o uticaju zagađenog vazduha na zdravlje i troškove proizvodnje energije na ugalj. Zdravstveni argumenti moraju se uključiti u planove za čist vazduh i energetsku politiku u celini.